

บทคัดย่อ

โรคพยาธิเป็นโรคที่พบได้มากในประเทศไทย ถึงแม้จะมีการรณรงค์ป้องกันการเป็นพยาธิ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของรัฐ แต่อัตราการเป็นพยาธิก็ยังคงสูงอยู่ คณะผู้วิจัยได้หาวิธีการที่จะกำจัดโรคพยาธิ โดยทำการศึกษาในเด็กนักเรียนชั้นประถม ในอำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 1,043 คน โดยในครั้งแรกได้ตรวจอุจจาระของนักเรียนทั้งหมดเพื่อหาอัตราการเป็นพยาธิหลังจากนั้นให้ยารักษาเด็กที่เป็นพยาธิทุกชนิด แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม และ กลุ่มศึกษา เฉพาะในกลุ่มศึกษา จะได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิ รูปร่าง ลักษณะ วงจรชีวิตของพยาธิ อันตรายที่เกิดจากการมีพยาธิ และวิธีการป้องกันการเป็นพยาธิ วิธีการให้ความรู้ทั้งการบรรยาย แจกเอกสาร ฉายสไลด์ ฉายวิดีโอทัศน์ แสดงนิทรรศการตั้งแสดงตัวอย่างของพยาธิ ให้เด็กนักเรียนดู การให้ความรู้จะให้เป็นระยะๆ ตลอดปี และหลังการให้ยารักษาพยาธิแล้ว 6 เดือน และ 12 เดือน ก็เก็บอุจจาระเด็กนักเรียน ทั้งกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมมาตรวจหาอัตราการเป็นโรคพยาธิเปรียบเทียบกัน

ผลจากการตรวจอุจจาระในครั้งแรกพบว่าเด็กนักเรียนทั้งหมดใน 3 อำเภอ มีอัตราการเป็นพยาธิ ร้อยละ 50.3 พบพยาธิใบไม้ตับ ถึง ร้อยละ 38.5 ส่วนพยาธิอื่น ๆ พบน้อยลงเช่น พบพยาธิเส้นด้าย ร้อยละ 3.6 พยาธิปากขอ ร้อยละ 2.1 พยาธิเข็มหมุด ร้อยละ 1.5

สำหรับผลการศึกษาเปรียบเทียบการกำจัดโรคพยาธิในเด็กนักเรียน ทั้งในกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมที่สามารถติดตามผลได้ครบทั้ง 3 ครั้ง ก่อนการรักษาในกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมมีอัตราการเป็นโรคพยาธิ ร้อยละ 44.82 และ 49.82 ตามลำดับ หลังการให้การรักษาด้วยยาถ่ายพยาธิแล้ว 6 เดือน อัตราการเป็นโรคพยาธิลดลงทั้งสองกลุ่มคือ ในกลุ่มศึกษาเหลือ ร้อยละ 22.4 กลุ่มควบคุมเหลือ ร้อยละ 22.26 แต่หลังจากการรักษาแล้ว 12 เดือน กลับพบว่า อัตราการเป็นโรคพยาธิได้เพิ่มขึ้น ทั้งในกลุ่มศึกษา และ กลุ่มควบคุม คือ ร้อยละ 30.53 และ ร้อยละ 35.11 ตามลำดับ และจากการทดสอบทางสถิติพบว่า อัตราการเป็นโรคพยาธิในเด็กนักเรียน ระหว่างกลุ่มศึกษา และ กลุ่มควบคุม ทั้งก่อนการรักษา หลังการรักษาแล้ว 6 เดือน และ หลังการศึกษา 12 เดือน ไม่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาของทั้งสองกลุ่ม ($P=0.095$ $P=0.481$ และ $P=0.102$ ตามลำดับ) สรุปได้ว่าถึงแม้จะให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับโรคพยาธิแก่เด็กนักเรียนก็ตาม อัตราการกลับมาเป็นโรคพยาธิก็ไม่ได้แตกต่างไปจากกลุ่มควบคุม ทั้งนี้เพราะพบว่าเด็กยังคงรับประทานอาหารเหมือนกันกับบิดามารดาหรือผู้ใหญ่อยู่เหมือนเดิม นอกจากนี้เด็กนักเรียนยังคงมีสภาวะสิ่งแวดล้อมตลอดจนการสุขาภิบาลต่าง ๆ ในหมู่บ้านยังคงเหมือนเดิม ทำให้การติดต่อของโรคพยาธิยังคงดำเนินอยู่ต่อไป